

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 23.4.2003
KOM (2003) 211 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET**

Oprettelse af en EU-vandfond

INDHOLD

1.	BAGGRUND	3
2.	HVORFOR EN FOND?.....	4
3.	FONDENS ROLLE	5
4.	FORVALTNING AF FONDEN	7
5.	LOVRAMMER.....	7
6.	KONKLUSIONER	8
	BILAG.....	10

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

Oprettelse af en EU-vandfond

1. BAGGRUND

Vand spiller en afgørende rolle for alt liv og menneskelig udvikling på denne planet. I hele verden dør der hvert år flere mennesker på grund af urent vand end på grund af krig. I Afrika har næsten 40 % af befolkningen ikke adgang til rent vand, og endnu flere har ikke adgang til ordentlige sanitære forhold.

Vand er af afgørende betydning for menneskers sundhed, bæredygtig landbrugsudvikling og fødevarerikkerhed (70 % af vandet bruges til landbrugsproduktion), miljøbeskyttelse (vandforurening og dårlig forvaltning af ressourcerne underminerer de økonomiske udviklingsmuligheder), kønsrelaterede problemer og forvaltning af landområder. Det er således et centralt problem i forbindelse med fattigdomsbekæmpelse, bæredygtig udvikling og realisering af millenniumudviklingsmålene.

Med den seneste reform af **EU's vandpolitik** og det nye vandrammedirektiv har EU en af verdens mest avancerede vandpolitikker og kan tilbyde vigtige erfaringer og ekspertise.

I maj 2002 vedtog **Rådet en beslutning** med støtte til "**Meddelelse om vandforvaltning i udviklingslandene**", hvori man understreger behovet for at integrere bæredygtig vandressourceforvaltning i nationale og regionale udviklingsstrategier og støtte partnerlandene i at udvikle bæredygtige løsninger.

EU's vandinitiativ, som blev lanceret på verdenstopmødet om bæredygtig udvikling, virker som katalysator og er en fond, man kan bygge fremtidige aktioner op på til at opfylde millenniummålene for vand og sanitære forhold. Dette kan gennemføres med fremme af god regeringsførelse, bæredygtig forvaltning af vandressourcer (hvilket omfatter sund forvaltning af vand til landbrugsproduktion), forskning og overførsel af knowhow, øget koordinering og stærke partnerskaber. Kommissionens formand Romano Prodi, statsminister Anders Fogh Rasmussen og afrikanske statsledere undertegnede i Johannesburg et nyt **strategisk partnerskab mellem EU og Afrika om vandanliggender og sanitære forhold**.

Det vil kræve mobilisering af betydelige midler fra offentlige og private, lokale og internationale kilder samt etablering af nye innovative finansieringsmekanismer at opfylde millenniumudviklingsmålene og målene fra verdenstopmødet om bæredygtig udvikling. Det er konklusionen af den finansielle analyse af EU's vandinitiativ, og det samme understreges også i **verdenspanelet om finansiering af vandinfrastruktur (Camdessus-rapporten)**. Rapporten lægger særlig vægt på dette vigtige problem og nødvendigheden af at træffe foranstaltninger i den forbindelse. Det anføres også, at det vil være nødvendigt at fordoble strømmen af midler, og at denne forhøjelse må komme fra alle sider.

Det tredje forum for vand i verden i Kyoto (16.-23. marts 2003) har yderligere vist, i hvor høj grad det er nødvendigt, at denne store udfordring bliver taget op. Konklusionerne af mødet er imidlertid meget skuffende på grund af den manglende tillid mellem de forskellige aktører (offentlige, private og NGO'er) og uklarhed om deres respektive roller. Forummet traf heller ikke nogen større beslutning om, hvordan der skal være finansielle ressourcer til rådighed for investeringer i vandsektoren.

2. HVORFOR EN FOND?

Som nævnt i **Camdessus-rapporten** er nøgelfaktoren til virkeliggørelse af millenniumudviklingsmålene for vand og sanitære forhold mobilisering af et omfattende niveau af ressourcer. Det nuværende finansieringsniveau er således ikke tilstrækkeligt, hvis man skal kunne opfylde de investeringsbehov, der er forbundet med målene, og det er af allerstørste nødvendighed, at man finder nye innovative finansieringsmekanismer, som kan tiltrække flere private investeringer.

Oprettelsen af en særlig vandfond kunne udgøre et betydeligt bidrag til en løsning af problemerne, idet det ville gøre det lettere at trække på ressourcer fra et bredt udvalg af kilder. Vandfonden skal i første række anvendes til virkeliggørelse af målene for drikkevandsforsyning og sanitære forhold inden for rammerne af en integreret vandressourceforvaltning, hvilket også vil omfatte samfinansiering med andre EU-finansieringskilder.

Denne mobilisering af tilstrækkelige ressourcer bør også omfatte:

- optimal **samfinansiering** med forskellige finansieringskilder (lokale/internationale, private/offentlige), idet man tager hensyn til de forskelliges styrke og svagheder
- anvendelse af **finansieringsteknik**, herunder nye instrumenter, hvormed man kan sikre og trække på mobiliseringen af midler fra et bredt udvalg af kilder under hensyn til principperne om åbenhed, ansvarlighed og egnethed i forhold til bestemte samfundsøkonomiske forhold.

For at mobilisere de nødvendige ressourcer bør man sondere muligheden for at anvende den betingede reservebeholdning på 1 mia. EUR i Cotonou-aftalen og samtidig overholde det gældende retsgrundlag for EUF. Der skal tages hensyn til de nødvendige proceduremæssige trin og til lovbestemmelser, som måske skal ændres, så der bliver mulighed for at mobilisere reservebeholdningen til formålet.

Myndighederne i AVS-lande vil blive få tilbud om samfinansiering med EIB, andre offentlige finansieringsinstitutioner i EU, og det også kan omfatte private/offentlige aktører fra disse lande eller fra EU. I den forbindelse kan civilsamfundsorganisationer i EU komme til at spille en vigtig rolle, især hvor der er tale om græsrodsprojekter. Adgang til samfinansiering med fonden kunne udvides til andre internationale finansieringsinstitutioner, navnlig den afrikanske udviklingsbank og verdensbankgruppen (herunder internationalt finansielt samarbejde og organisationen for multilaterale investeringsgarantier).

3. FONDENS ROLLE

Der eksisterer flere initiativer for finansiering af landespecifik og multinational rådgivning og relaterede aktiviteter angående udvikling af offentlig-private partnerskaber. Den foreslåede **EU-vandfond** skal ikke konkurrere med de eksisterende initiativer og ikke være rettet mod finansiering af de udviklingsprojekter i privatsektoren, som giver et rimeligt afkast af investeringerne. Fonden skal først og fremmest yde finansiering på lempelige vilkår, hvilket på grund af dens art giver større anvendelsesmuligheder end almindelig låntagning og skal indgå som et supplement til andre internationale finansielle instrumenter i EU og resten af verden.

Fondens vigtigste rolle er at virke som **katalysator** (fremme initiativer, tilvejebringe informationer, fungere som clearingcenter og opbygge forsknings- og forvaltningskapacitet i AVS-landene) på den ene side og på den anden side at være et instrument, der kan anvendes som det manglende led i finansieringen af bæredygtige projekter og aktiviteter. Der findes mange planer og forslag på området rent vand og sanitære forhold, men som nævnt i Camdessus-rapporten er det ikke muligt at gennemføre dem, fordi de eksisterende instrumenter ikke er fleksible nok. Med den foreslåede EU-vandfond skal det være muligt at reagere med stor smidighed i en lang række situationer.

Fonden bør være rettet direkte mod **gennemførelse af målene fra verdensstopmødet om bæredygtig udvikling og millenniumudviklingsmålene**, og dens aktiviteter skal især foregå i lande, som har en sund national vandpolitik, eller som er stærkt indstillet på at udarbejde en sådan, baseret på principperne om god regeringsførelse, og hvor man prioriterer midler til sociale sektorer, og de relevante indikatorer er blevet defineret som en del af strategien for fattigdomsbekæmpelse. Lande, som ikke opfylder disse kriterier, skal have hjælp til at udarbejde en national politik og tilhørende indikatorer som led i kapacitetsopbygningsprojekter.

Fonden skal i sine aktiviteter trække på viden fra europæisk og international vandforskning og videnskabeligt samarbejde. Forskning spiller en vigtig rolle, idet den giver videnbaserede fremgangsmåder til formulering af innovative strategier og gennemførelsesinstrumenter, som dækker flere aspekter lige fra institutionelle reformer, samfundsøkonomiske analyser, integreret vandplanlægning og vandforvaltning og den nødvendige overførsel af teknologi.

Fonden kunne dække en bred række forskellige aktiviteter, men skal især fokusere på:

- Samfinansiering af investeringer med lokale myndigheder og finansieringsinstitutioner

Mange store vandprojekter har lange tilbagebetalingsfrister og høj risiko, hvilket gør dem meget lidt tiltrækkende for kommerciel finansiering og endog finansiering fra internationale finansieringsinstitutioner. Fonden vil yde lån som supplement til lokale og internationale midler til finansiering af de indledende investeringer. To grundlæggende indenlandske finansieringskilder er navnlig:

- Forbrugerne: Brugerafgifter (fastsat i forhold til befolkningens evne til at betale og følsom over for de fattiges behov) bør i det mindste dække driftsomkostninger og den væsentligste vedligeholdelse. Et system af krydssubsidiering med takster kunne være en del af løsningen

- Skatteyderne: Skal bidrage i overensstemmelse med den offentlige finans- og gældssituation i modtagerlandene (på øverste og lavere niveau).

Effektiv forvaltning af fonden vil kræve passende "finansieringsteknikker", som kan sikre både maksimal anvendelse af tilskudsfinansieringen og optimal tilfredsstillelse af (fattige) forbrugers behov.

Fonden skal først og fremmest anvendes til samfinansiering af investeringer på området vandforsyning og sanitære installationer. Sådanne projekter gennemføres inden for en integreret forvaltning af vandressourcer på vandløbsniveau. Fonden kunne også finansiere projekter i forbindelse med udviklingen omkring grænseoverskridende vandløb.

- Øge 9. EUF's "Investeringsfacilitet", som forvaltes af EIB

Investeringsfaciliteten er det bedste instrument for støtte til projekter, som omfatter private kommercielle (offentlige/private) aktører eller andre former for private interventioner. Finansielle instrumenter som garantier, risikoforsikring, bløde lån mv., som kan fremme EU-aktørers aktiviteter, bør tilvejebringes. Da investeringsfaciliteten har adgang til EIB og andre offentlige finansieringsinstitutioner i EU, bør den tilskynde til samfinansiering og komplementaritet mellem disse forskellige finansieringskilder og med vandfonden.

- Samfinansiering og kapacitetsopbygning for projekter baseret på lokalsamfundet

I tillæg til sektorprojekter og projekter i stor målestok bør der afsættes ressourcer til foranstaltninger baseret på lokalsamfundet, som gennemføres af lokale myndigheder og/eller græsrodsorganisationer, dvs. i samarbejde med EU-NGO'er. I fattige samfund kræver partnerskabsfremgangsmåden stærk støtte fra civilsamfundet, og der er således også behov for at opbygge kapacitet på dette niveau.

- Alle former for faglig bistand og mekanismer for langfristet kapacitetsopbygning som støtte til udviklingen af aktiviteter, der kan bidrage til bæredygtighed i sektoren institutionelt, miljømæssigt, socialt og finansielt samt forbedre informationssystemer:

- (1) En vandpolitikudvikling, der fører til reformer i sektoren

Faglig bistand ydes som støtte til regeringer i deres bestræbelser for at vedtage integrerede politikker for forvaltning af vandressourcer og gennemførelsesstrategier, der også hænger sammen med strategierne for fattigdomsbekæmpelse, samtidig med at de beskytter og bevarer vandressourcernes økologiske integritet.

- (2) Styrkelse og reform af vandforsyningsforvaltningen

Der kunne ydes faglig bistand til at forbedre forvaltningskapaciteten i vandrelaterede institutioner på statsligt og kommunalt niveau. Dette omfatter også oplæring i forvaltning og institutionsopbygning for tilsynsmyndigheder.

- (3) Forvaltning af grænseoverskridende vandløb

Der bør ydes faglig bistand til forvaltningsplaner for store grænseoverskridende vandløb og de nødvendige internationale aftaler, i tillæg til opbygning af lokal og

regional kapacitet i AVS-institutioner via investering i vandrelateret forskning og forvaltningskapacitet.

4. FORVALTNING AF FONDEN

Driften af en sådan fond bør afspejle princippet om - at finansieringsafgørelserne træffes på grundlag af fordelene ved de projektforslag, der modtages - og ikke ud fra på forhånd fastsatte nationale bevillinger. I betragtning af, hvor pengene skal komme fra (EUF), bør det lige fra start være helt klart, at de kun kan anvendes i AVS-lande.

Den internationale, nationale eller lokale myndighed og de samfinansierende (EU) institutioner skal være ansvarlige for forberedelsen af projektudformningen og den tekniske gennemførelse af investeringsprojekter. Fondens "forvaltningsstruktur" skal afspejle dette princip og skal derfor være smidig og ikke særlig stor. Samtidig skal den overholde sunde principper om åbenhed og ansvarlighed. Den skal fokuseres på strategiske valg af projekter til finansiering såvel som generelt overvåge, hvordan midlerne anvendes. Fondens forvaltning skal kunne arbejde tæt sammen med finansieringsinstitutionerne, men også holde øje med, hvordan tilskudselementet kan anvendes til at opnå den størst mulige løftestangsvirkning af andre former for finansiering, som det er muligt at mobilisere.

For at fastholde fokus på problemerne i Afrika og sikre et privilegeret forhold til afrikanske institutioner skal der etableres nære forbindelser mellem EU-vandfondens forvaltning og bl.a. AfDB, AU, NEPAD, det afrikanske ministerråd for vand, den afrikanske vandfacilitet og afrikanske eksperter i almindelighed. Tilsvarende forbindelser vil blive etableret med institutioner i Vestindien og Stillehavsområdet.

Når først principbeslutningen er truffet, og man har fået fastlagt og sikret finansieringskilden inden for EUF, er det nødvendigt at fastlægge en passende gennemførelsesprocedure inden for de gældende finansielle bestemmelser med henblik på ovennævnte mål. Der foreligger flere muligheder som nævnt i bl.a. artikel 14 og 15 i EUF-finansforordningen og i de relevante bestemmelser om EUF's retsgrundlag.

Det kunne være en passende måde at forvalte den nye fond på ved at oprette et forvaltningsorgan som omhandlet i ovennævnte artikler i EUF-finansforordningen. Det er imidlertid nødvendigt at overveje anvendelsen af et sådant organ meget nøje i overensstemmelse med artikel 15 i EUF-finansforordningen og Rådets forordning 58/2003 af 19. december 2002 om vedtægterne for forvaltningsorganer.

5. LOVRAMMER

Til finansieringen af EU's vandfond overvejes det at anvende den "betingede" 1 mia. EUR, der er omhandlet i artikel 2, stk. 2, i den interne aftale om finansiering og forvaltning af Fællesskabets bistand i henhold til finansprotokollen til Cotonou-aftalen af december 2000.

Det vil kræve tilslutning og støtte fra højeste politiske niveau i både EU og AVS-landene, når forslaget skal bringes på bane, navnlig i forbindelse med behandlingen af følgende punkter:

For øjeblikket er anvendelsen af disse reservemidler betinget af en midtvejsundersøgelse af de globale resultater og gennemførelser. Den betingede 1 mia. EUR frigives først, når Rådet har truffet beslutning efter en vurdering af, i hvilket omfang forpligtelser og betalinger er blevet realiseret i 2004 i overensstemmelse med finansieringsprotokollen til Cotonou-aftalen.

Ifølge den interne aftale om 9. EUR (artikel 2, stk. 2) skal dette gøres på grundlag af et forslag fra Kommissionen. Kommissionen har til hensigt at fremsætte forslaget så betids, at midlerne kan frigives tidligt i 2004.

I henhold til principperne om ejerskab og partnerskab i Cotonou-aftalen skal eventuel anvendelse af den betingede 1 mia. EUR være genstand for en udveksling af synspunkter med AVS-gruppen. Det fælles rådsmøde i maj 2003 vil være en udmærket lejlighed til en sådan udveksling, da opfølgningen af Johannesburg og Monterrey vil blive et punkt på dagsordenen. Efter denne udveksling af synspunkter skal Ministerrådet træffe en fælles AVS-EF-afgørelse om anvendelsen af den betingede milliard.

I overensstemmelse med finansprotokollen skal den betingede milliard, hvis den frigives, fordeles hensigtsmæssigt på de tre bevillingsrammer (den langsigtede udviklingsbevilling, bevillingen til regionalt samarbejde og investeringsfaciliteten). Situationen er ganske ligetil i forbindelse med bevillingen til regionalt samarbejde, hvor Fællesskabet har ret til at give AVS-parten meddelelse om midler til internt AVS-samarbejde. Hvad angår investeringsfaciliteten, er der ingen større hindringer, så længe forslagene opfylder betingelserne for lån fra denne facilitet. Det ventes imidlertid, at ressourcerne fra den langfristede bevilling skal anvendes til at styrke de nationale vejledende programmer.

Hvis man skal anvende midlerne på grundlag af fordelene ved de foreslåede aktiviteter og ejerskab og forpligtelser for de involverede parter og ikke på grundlag af en på forhånd fastlagt fordeling, skal der være enighed med AVS-partnerne om, at det er nødvendigt at anvende en mere fleksibel metode, med tilslutning fra det fælles EU-AVS-råd.

6. KONKLUSIONER

Mobilisering af et betydeligt niveau af ressourcer er en nøglefaktor for gennemførelsen af millenniumudviklingsmålene og målene fra verdenstopmødet om bæredygtig udvikling, og det er nødvendigt at reagere fleksibelt, hvis man skal tage udfordringen op på en effektiv måde. Flexibilitet er nødvendig for at sikre, at den foreslåede fond kan blive en effektiv mekanisme i forbindelse med anvendelsen af den betingede milliard til et prioriteret mål på en innovativ måde.

Oprettelsen af en EU-vandfond vil bidrage til virkeliggørelsen af millenniummålene om, at antallet af mennesker, som ikke har adgang til rent vand og ordentlige sanitære forhold, skal være halveret inden 2015.

Kommissionen foreslår derfor, at man:

- tilslutter sig henstillingerne i denne meddelelse
- overvejer frigivelse af den betingede 1 milliard EUR, således at det vil være muligt at træffe en afgørelse tidligt i 2004
- forbereder i samarbejde mellem EU og AVS-partner den afgørelse, som Det fælles AVS-råd skal træffe om anvendelsen af den betingede 1 mia. EUR fra EUF til finansiering af en EU-vandfond på grundlag af den metode, der er skitseret i denne meddelelse
- undersøger, hvad der vil være den bedste gennemførelsesmetode for en vandfond finansieret af EUF som for eksempel muligheden for forvaltningsorgan baseret på en costbenefit analyse af de forskellige muligheder.

BILAG
LOVGIVNINGSMÆSSIG FINANSIERINGSOVERSIGT

Politikområde: Udvikling og forbindelser med AVS-landene

Aktiviteter: Udviklingsamarbejds politik og sektorstrategier

TITEL:

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET
OM OPRETTELSE AF EN EU-VANDFOND**

1. BUDGETPOST (NUMMER OG BETEGNELSE)

Irrelevant, da det foreslås finansieret af Den Europæiske Udviklingsfond.

Meddelelsen har på nuværende tidspunkt endnu ingen nettokonsekvenser for personaleresourcer og administrationsudgifter.

2. SAMLEDE TAL

Irrelevant, jf. ovenstående.

4. RETSGRUNDLAG

Artikel 14 og 15 i finansforordningen for 9. EUF.

5. BESKRIVELSE OG BEGRUNDELSE

5.1.1. Mål

At oprette en EU-vandfond for AVS-landene ved at anvende den betingede reservebeholdning på 1 mia. EUR i Cotonou-aftalen og først og fremmest søge samfinansiering med andre EU-finansieringskilder.

Fonden vil bidrage til at realisere millenniumudviklingsmålene for rent vand og sanitære forhold.

5.3. Gennemførelsesmetoder

De forskellige muligheder, herunder oprettelse af et forvaltningsorgan, vil blive undersøgt.